

DOI: 10.26565/2310-9513-2023-17-05
УДК: 341.238

ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ДОСЛІДЖЕННЯ АВТОРИТАРИЗМУ ЯК ВИКЛИКУ МІЖНАРОДНОМУ ПОРЯДКУ

Панова Ірина Олексіївна

канд. екон. наук
доцент кафедри туристичного бізнесу та країнознавства
Харківський національний університет імені В. Н. Каразіна
майдан Свободи, 6, м. Харків, Україна, 61022
e-mail: iryna.panova@karazin.ua
ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-1975-5644>

Багінська Анастасія Віталіївна

студентка
Харківський національний університет імені В. Н. Каразіна
майдан Свободи, 6, м. Харків, Україна, 61022
e-mail: xa12749965@student.karazin.ua
ORCID: <https://orcid.org/0009-0004-7013-1150>

Міжнародний порядок є складною системою, що визначає взаємодію між державами та іншими акторами на світовій арені. Одним із головних викликів, який ставиться перед міжнародним порядком, є поширення авторитаризму. Тому розуміння теоретичних основ дослідження авторитаризму є надзвичайно важливим для аналізу його впливу на суб'єкти міжнародних відносин та розробки стратегій протидії. Предметом дослідження в статті є міжнародний правопорядок. Мета полягає у дослідженні теоретичних основ авторитаризму як виклику міжнародному порядку. Завдання: охарактеризувати основні підходи до розуміння міжнародного та світового порядку, а також розглянути сучасний авторитаризм як ключовий виклик міжнародному порядку та безпеці. Використовуються загальнонаукові методи: аналітичний аналіз для розкриття основних концептуальних підходів та теорії, пов'язаних з авторитаризмом та його впливом на міжнародний порядок; синтетичний метод – дав змогу інтегрувати та систематизувати отримані результати, з метою формування цілісного уявлення про авторитаризм як виклик міжнародному порядку. Отримано такі результати: вивчення теоретичних основ авторитаризму є важливим для розуміння його впливу на міжнародний порядок та для розробки ефективних стратегій з його протидії. Детальний аналіз факторів, що сприяють появі авторитаризму, а також виявлення викликів, які він ставить перед міжнародним порядком, сприяє формуванню політичних та правових заходів для підтримки демократії і захисту прав людини. Дослідження авторитаризму може бути спрямовано на розробку міжнародних стратегій щодо підтримки демократичних змін та будівництва міжнародного порядку, який базується на принципах свободи, рівності та правосуддя. Висновки: висвітлено теоретичні основи дослідження авторитаризму як виклику міжнародному порядку. Надано характеристику авторитаризму, причинам його появи, а також аналізує його впливу на міжнародний порядок. Доведено, що дослідження авторитаризму може виявитися важливим для розробки стратегій протидії авторитарним режимам, зміцнення демократії та забезпечення захисту прав людини в міжнародному контексті. Доказано важливу роль міжнародної спільноти у протидії авторитаризму та підтримці міжнародного порядку. Обґрунтовано, що вона висвітлює важливість співробітництва між країнами, міжнародними організаціями та громадянським суспільством у забезпеченні демократичних перетворень і захисті основних прав й свобод. Також проаналізовано та зроблено висновок щодо ефективності застосування дипломатичного тиску та підтримки демократичних сил у авторитарних режимах для зміцнення міжнародного порядку.

Ключові слова: авторитаризм, міжнародний порядок, світовий порядок, міжнародна безпека.

Як цитувати: Панова І.О., Багінська А.В. Теоретичні основи дослідження авторитаризму як виклику міжнародному порядку. *Вісник ХНУ імені В. Н. Каразіна. Серія «Міжнародні відносини. Економіка. Країнознавство. Туризм»*. 2023. № 17. С. 49-55. DOI: <https://doi.org/10.26565/2310-9513-2023-17-05>

In cites: Panova I., Bahinska A. (2023) Theoretical basis of studying authoritarianism as a challenge to the international order. *The Journal of V. N. Karazin Kharkiv National University. Series: International Relations. Economics. Country Studies. Tourism*, (17), 49-55. <https://doi.org/10.26565/2310-9513-2023-17-05> (in Ukrainian)

Постановка проблеми. Сьогодні більшість дослідників дійшли згоди стосовно того, що сучасний світовий порядок почав формуватися після розпаду Радянського Союзу, який відзначив закінчення Холодної війни. Це дійсно вплинуло на розвиток світового порядку, та задало кардинально інших умов для його функціонування. В результаті чого, в міжнародних відносинах спостерігався порушений баланс сил, а також зміна світоустрою з біполярного на багатополарний. Серед теоретиків сучасної політичної думки існують неабиякі дискусії стосовно домінуючої системи міжнародних відносин та нових центрів сили, які формують новий світоустрій. Отже, питання щодо дослідження авторитаризму як виклику міжнародному порядку залишається відкритим.

Аналіз останніх наукових досліджень. В науковому аспекті формування нового світового порядку, дало поштовх для змін та досліджень у ряді питань, зокрема: зміна ролі держави на міжнародній арені, посилення недержавних акторів міжнародних відносин, вплив глобалізації на політичну, економічну та культурні сфери тощо. Дослідженням цих питань займалися такі видатні науковці як Дж. Най, Р. Кеохейн, Зб. Бжезинський, І. Валерстайн, К. Уолц, С. Гантінгтон та інші. Наприклад, представники ліберально-ідеалістичної парадигми Дж. Най та Р. Кеохейн, аналізуючи сучасну світову систему, приходять до абсолютно нового розуміння сили на міжнародній арені, розробляють нову зовнішньо-політичну стратегію, яка спирається на ресурси, не пов'язані з владою, і приходять до принципово нової моделі світового порядку. Використовуючи синтез реалістичної та ліберальної парадигм, американським вченим вдалось вийти за межі традиційних підходів, що дозволило їм створити базис для відображення реального стану міжнародних відносин [5].

Мета статті – дослідження теоретичних основ авторитаризму як виклику міжнародному порядку.

Виклад основного матеріалу. Кажучи про відомі напрями теорії міжнародних відносин, що присвячені становленню та розвитку сучасного світового порядку, необхідно виділити неолібералізм, неомарксизм, транснаціоналізм, неореалізм, інституціоналізм, конструктивізм, тощо. Всі ці теорії підкреслюють нову реальність в міжнародних відносинах, що приходять на зміну традиційним принципам балансу сил і протистоянню тільки двох наддержав. При цьому зростає значення геополітичного протистояння, яке формує та піддає змінам сучасний світоустрій, та виступає невід'ємною частиною соціальних взаємодій та відносин [12].

На сьогодні в системі міжнародних відносин сформувався новий для історії стан поліцентризму – множинності політичних центрів влади, в якому жоден не може кардинально вплинути на ситуацію в світі. За цих обставин відчутними стає проблема

організації певного стану речей, який зміг би влаштувати всіх основних суб'єктів цього порядку, при відсутності домінування одного з них.

Важливо також зазначити, що на сьогоднішній день стає очевидною не готовність сприймати загрози XXI ст. наявних механізмів підтримання світової безпеки, створених після Другої світової війни (ООН, ОБСЄ, НАТО). Найбільш гостро перед людством постають проблеми нерозповсюдження ядерної зброї, а також зброї масового знищення, протистояння міжнародному тероризму, врегулювання соціально-економічної нерівності між країнами «периферії» та «центру», вирішення енергетичної й продовольчої кризи, оптимізація демографічної ситуації тощо [7].

Враховуючи вищесказане розглянемо етимологію понять «міжнародний порядок» та «світовий порядок», що не є тотожними за своєю природою, оскільки прирівняти їх означало б втратити їх власну якісну визначеність, що привело б до термінологічної нечіткості політичної науки.

Інституціоналістична течія теорії міжнародних відносин, на чолі з науковцями Р. Кеохейном, О. Янгом та С. Краснером під міжнародним порядком розуміють систему інституцій, які займаються основними потребами держав та народів, в якості особливого устрою, котрий створює, формує та підтримує умови для їхнього розвитку, безпеки та порядку [6]. До головних таких інституцій відносять ООН, НАТО, Світовий Банк та інші міжнародні організації, зокрема: транснаціональні корпорації і неформальні види кооперації [9].

Натомість прибічники реалізму та неореалізму розглядають міжнародний порядок як структуру міжнародних відносин. На їхню думку, ця структура організовує взаємовідносини між суб'єктами світової політики та формує моделі поведінки [5]. Важливо відмітити, що вирішальним в цій структурі є баланс сил провідних держав, та ієрархія їх відносин.

На жаль в роботах, в яких досліджуються міжнародні відносини, не існує чіткого формулювання «міжнародного порядку», але чимало науковців традиційно поєднують або асоціюють його з міждержавними відносинами.

Український політолог С.О. Шергін чітко відрізняє ці два терміни: «Ядром світового порядку є міжнародний порядок... Але тут не слід ні прирівнювати, ні абсолютизувати їхні відмінності» [10, с. 93]. Американський науковець Т. Франк вбачає основу міжнародного порядку в сукупності взаємозалежних правил, які було загально прийнято у відповідності до міжнародного права [2].

Окрім вищезгаданих вчених, дану тему досліджували й прихильники американського політичного реалізму, а саме: С. Гофман, Дж. Айкенберрі [4] та інші, однак ідея нетотожності оцих понять, їх відмежування запроваджена британським науковцем Х.

Буллу, який в своїй праці «Анархічне суспільство», дослідив її з позиції соціально-конструктивістського підходу: «Під міжнародним порядком, – зазначає британський дослідник, – я розумію приклад діяльності, спрямовану на підтримку простих і першочергових цілей суспільства держав чи міжнародного суспільства» [1, с. 8]. Важливо відмітити, що «суспільства держав» за Х. Буллом – це об'єднання низки держав з спільними інтересами, цінностями, та відчуттям потреби у «спільній системі правил, яка регулює їх відносини між собою й бере участь у роботі спільних інститутів» [1, с. 13].

Світовий порядок з погляду британського дослідника – «більш широкий», оскільки відносини регулюються не тільки на міждержавному, а й на інших рівнях; «більш фундаментальний» та «споконвічний», адже «кінцевими елементами» «великого суспільства усього людства» становлять не країни чи нації, класи або партії, а саме «індивідуальні людські істоти, які є постійними і не можуть бути повністю знищені, на відміну від утворюваних ними різного роду спільнот» [3, с. 22].

Отже, підсумовуючи думки Х. Булла, можемо сказати, що міжнародний порядок містить у собі систему взаємозв'язків, що вироблені світовим співтовариством, які покликані регулювати, відповідно до історичного етапу розвитку, міжнародні відносини на всіх їх рівнях, що відповідають нагальним потребам перш за все найвпливовіших суб'єктів міжнародних відносин. Світовий порядок в свою чергу почав оформлюватись лише після появи глобальної міжнародної системи, на відміну від міжнародного порядку, що існував з часів появи міждержавних відносин.

При цьому з позиції існування міжнародного суспільства, позиція того ж Франка здається занадто вузькою, оскільки самі міждержавні відносини розглядаються тільки в одному вимірі. Представники різних політичних шкіл та напрямків розгадають міжнародні відносини по-різному, що надає більше труднощів в осмисленні проблеми міжнародного порядку. І дійсно, якщо роздивляти точку зору реалістів, то основою міжнародних відносин є егоїстична гра держав за власні національні інтереси. За поглядами інституціоналістів, міжнародний порядок набуває більш правового окреслення – він регулюється нормами, процедурами, інституціями або структурами транснаціонального або наднаціонального характеру. Якщо вважати, що держави перестають бути центральним актором міжнародних відносин, а на їх місце приходять учасники, що діють незалежно від державних кордонів, то маємо транснаціональний порядок [17].

В контексті інституціональних основ міжнародний порядок може існувати взагалі без світового порядку [8]. На підтвердження цього можна навести приклад держав, взаємовідносини яких будуються на повазі один до одного і повній байдужості

до внутрішніх справ (за таким принципом буде свою зовнішню політику КНР), такі відносини роблять можливим геноцид або економічну експлуатацію населення в середині тієї чи іншої країни.

Світовий порядок неможливий без створення ефективних процедур співпраці між державами для забезпечення особливого міжнародного порядку, який відповідає загальним фундаментальним цілям і цінностям їхніх громадян. Юридично мова йде про різницю між правами держави (взаємоповага до суверенітету) і правами людини. Розглянута концептуальна відмінність полягає в тому, що міжнародний порядок як більш-менш оптимальна організація міжнародних відносин існував майже на кожному етапі історії міждержавних відносин (з 1648 р.), відображаючи можливі соціальні умови, але про світовий порядок такого сказати не можна [17].

Німецький філософ К. Ясперс описує світовий порядок як «прийнятий всіма устрій, що виник внаслідок відмови кожного від абсолютного суверенітету», як загальнолюдські цінності і юридичні норми, як «правовий устрій світу за допомогою політичної форми і зв'язує всіх етносів» [13].

Не зважаючи на те, що світова історія не спостерігала подібного устрою, не можна впевнено казати, що світовий порядок неможливий. Навпаки сучасні тенденції життя, що стимулюються науково-технічний прогресом та глобальними проблемами, тяжіють до загальносвітового устрою людського життя. У самій цій тенденції відбиваються загально-соціологічні процеси та закономірності, що обумовлені діяльністю соціальних спільнот на світовій арені [11]. Тому в останні роки все більшого поширення набуває термін «глобальний світовий порядок».

Отже, міжнародний порядок є важливою складовою світового порядку, але весь зміст світового порядку цим не вичерпується. Тому, з академічної точки зору, світовий порядок і міжнародний порядок не слід ототожнювати, крім того, абсолютно неправильно вважати різницю між ними абсолютною. Вони мають спільну основу, яка зміцнює єдність людського суспільства та забезпечує його цілісність. Одним із спільних знаменників є міжнародний економічний обмін, значення якого виявляється у формуванні єдиного світового ринку, науково-технічному досягненні, політичній структурі та інтересів, а також соціокультурних цінностях. Вони відіграють різні ролі у формуванні та підтримці міжнародного порядку, на різних етапах історичного розвитку одні підносяться, а інші занепадають, не призводять автоматично до змін у світовій економіці чи ціннісних орієнтаціях міжнародних акторів, хоча й впливають на них. Основи його формування та функціонування слід розглядати комплексно [9].

За допомогою цієї методологічної вимоги американський політолог С. Гофман починає свій аналіз міжнародного порядку з основних його вимірів

тобто характеристики, які відображають емпіричні дані, що узагальнюють дослідження методів встановлення та підтримки міжнародного порядку. Найбільш досліджуваним виміром міжнародного порядку є горизонтальний, а саме: відносини між основними гравцями в міжнародних відносинах. Якщо міжнародна система структурно характеризується багатополярністю, то підтримання порядку в ній є використанням механізмів політичного балансу.

Отже, новий світовий порядок спрямований на вирішення глобальних проблем. Взаємне врахування інтересів є запорукою його обґрунтованості та надійності. «Світовий порядок XXI століття має ґрунтуватися на механізмах колективного вирішення критичних питань, верховенстві права та широкій демократизації міжнародних відносин» [3].

Останні 30 років частка демократичної форми правління у світі знаходилась в своєму післявоєнному максимумі, проте в останнє десятиліття простежується тривожний спад та якість демократичних режимів. Сімдесят одна країна систематично зазнає чистого скорочення політичних прав і громадянських свобод [18]. За останні 12 років у 113 країнах свобода Інтернету знижується, тоді як лише в 62 країнах ситуація покращується. Можна сказати, що поширеність демократії водночас маскує її слабкі сторони.

В 1990 році частка світового доходу від країн, що оцінюються як «Невільні» за рейтингами Freedom House складала 12%, проте сьогодні ця вона сягає вже 38%, деякі науковці доходять згоди, що авторитарні режими в найближчому майбутньому будуть домінувати над демократичними. На сьогоднішній день, найбільшими представниками авторитаризму є КНР та Росія, які за останнє десятиліття явно надають перевагу автократичним, персоналістичним та репресивним тенденціям у здійсненні влади. На Близькому Сході спад демократії спостерігається в Туреччині та Бахреїні [18]. І навіть держави вбудовані в європейські політичні інститути, такі як Польща та Угорщина зазнала змін громадянських і політичних прав.

Автократії здійснюють серії викликів своїм регіональним суперникам як от: Росія до країн Балтії, Китай до Тайваню, Північна Корея до Південної Кореї. Окрім цього вони створюють велику загрозу для світового порядку [15]. Це ідеологічний та системний виклик не лише демократії в цілому, але й багатополярному порядку, що може змінити норми міжнародних відносин.

У регіонах з демократіями, що зароджуються або слабкими політичними інститутами – частинах Африки, Південної та Південно-Східної Азії, Східної та Південно-Східної Європи – регіональний порядок особливо вразливий. У разі, якщо авторитарні держави зможуть посилити свій вплив в цих регіонах, їхній глобальний авторитет посилиться, що ще

більше відтисне ліберальну демократію. Авторитарні держави дуже різняться за рівнем відкритості та репресій, за балансом між цивільною та військовою владою, громадянськими та політичними свободами [17]. Незважаючи на цю різноманітність, демократичні та авторитарні держави мають систематичні відмінності у ставленні, вподобаннях та цінностях – і це має важливі зовнішньополітичні наслідки.

Зупинимось детальніше на загрозах, які становить авторитарний виклик сучасній системі міжнародних відносин.

Авторитарні держави становлять найсерйознішу військову загрозу для демократій Європи та Азії. В 2014 році Росія знехтувала існуючими нормами щодо застосування сили, здійснивши в Європі анексію території. Використання Росією інструментів гібридної війни, яка надає пріоритет секретності, обману та політичній війні, становить особливу небезпеку для обмежених правилами відкритих суспільств [16]. Китай, хоч і більш обережний, також демонструє дедалі наполегливішу поведінку в Південно-Китайському морі, включаючи мілітаризацію відвоєнованих островів, відмову від арбітражу та ескалацію прикордонної суперечки країни з Індією.

Військовий виклик, створений авторитарними державами, простежується вже тривалий час. Після закінчення Холодної війни в риториці росіян та китайців дуже чітко звучить образа на західний порядок, прагнення отримати статус великої держави та страх перед західною владою. Усі ці чинники сформовані авторитарними політичними системами цих країн. Найкращі доступні наукові дослідження продовжують показувати, що демократії мають більш мирні стосунки з іншими демократіями, ніж з автократіями, що свідчить про те, що авторитарні держави за своєю суттю є більш агресивними. Серед держав, які ратифікували договори, що регулюють закони війни, демократії також більш схильні до дотримання цих правил, ніж автократії [13].

Військові погрози є вищою формою примусу, але більш поширеним є використання більш витонченого політичного та економічного тиску, щоб залякати та змусити ліберальні демократії змінити свою поведінку. Авторитарні країни використовують примус в сферах, де вони мають певні інтереси, наприклад, успішне ембарго Китаю та ізоляція Норвегії після присудження Нобелівської премії миру дисиденту в 2010 році, або щоб вплинути на стратегічну орієнтацію країни. Усі країни використовують примус, наприклад санкції Заходу щодо Ірану та Росії. Але автократії зазвичай роблять це, щоб протистояти загрозам своєму правлінню або підтримувати сфери впливу за кордоном, що сприяє протистоянню та підризу демократії в інших державах [16].

Окрім відкритого примусу, авторитарні держави

застосовують ще більш витончений метод – трансформація інтелектуального клімату демократій на їхню користь. Однією з тактик є культивування симпатій інтелектуальних і політичних мереж відкритими чи таємними засобами, включаючи фінансування освітніх чи дослідницьких інститутів, а також інтенсивне використання політичного лобювання для впливу на політичних лідерів. Інша тактика полягає в придушенні опозиційної преси, одночасно винагороджуючи та заохочуючи більш поступливі видавництва. Ще одним методом є розвиток альтернативних медіа-каналів для поширення пропаганди та розповсюдження рейкової інформації [14].

Ліберально-демократичні держави за визначенням є відкритими. Це робить їх особливо вразливими для авторитарних кампаній впливу, які не тільки спотворюють національні дебати про те, як відповісти на цей виклик, але й підривають повагу до інформації та віру в об'єктивну правду, від яких залежить належне функціонування демократії. Подібні кампанії поглиблюють проблему зниження довіри до ЗМІ, яка наразі становить нижче 30% в Сполучених Штатах (США), 34% у Сполученому Королівстві та 30% у Франції. Використання Росією контрольованих державою друкованих та радіомовних ЗМІ для поширення дезінформації навколо своїх військових і таємних дій є найяскравішим прикладом.

Менші режими зазвичай мають менше ресурсів і вужчі амбіції, але все ще можуть мати вплив у всьому регіоні: союзники президента Угорщини Віктора Орбана інвестували в засоби масової інформації сусідніх країн, наприклад Словенії, підтримуючи там кандидатів-однодумців.

Військові загрози, примус і вплив часто спрямовані на зміну поведінки за допомогою конкретної політики. Однак авторитарні режими націлені на ліберальні демократії ширше, вони прагнуть зміцнити свою владу шляхом послаблення демократичних опонентів і альянсів і підриваючи ідеологічну привабливість відкритих суспільств.

Суперництво між авторитарними державами та ліберальними демократіями виникає не лише в їхній прямій взаємодії, але й у ширших міжнародних нормах. Це питання можна розглядати у двох вимірах. Перший негативний, коли авторитарні держави стверджують, що політичні та економічні проблеми Заходу та відносно повільний розвиток незахідних демократій, таких як Індія, свідчать про крах усієї політичної моделі. Ліберальну демократію вони асоціюють із застоєм, непередбачуваністю і навіть хаосом.

Поряд із цією спробою дискредитувати ліберальну демократію була паралельна спроба замінити ліберальні норми, які перешкоджають свободі дій авторитарних держав і навіть загрожують їхній легітимності, альтернативними. У міру того, як ав-

торитарні держави стають сильнішими та впевненішими, їхні принципи знаходять своє відображення в їхній зовнішній політиці. Ці принципи включають мажоритаризм, абсолютний суверенітет, необмежену виконавчу владу, історичний ревізйонізм і особисте правління. Авторитарні держави, які дозволяють собі підтримувати авторитарні режими, навіть у періоди інтенсивного насильства, менш схильні поважати права людини та верховенство права та, швидше за все, експортуватимуть авторитарну поведінку та ідеї, які вони самі практикують.

Ці ідеї можуть поширюватися на великі території. Регіональні блоки, очолювані авторитарними режимами, такі як Шанхайська організація співробітництва (ШОС) або Євразійський економічний союз (ЄЕС), створюють простір для неліберальної співпраці, наприклад, дозволяючи екстрадицію підозрюваних з політичних мотивів, що ніколи не було б прийнятним у межах наприклад, Європейського Союзу (ЄС). Співдружність Незалежних Держав (СНД) під керівництвом Росії та Шанхайська організація співробітництва під керівництвом Китаю створили фальшиві органи для спостереження за виборами, «які потурали фальсифікаціям виборів, щоб приховати оцінки, зроблені встановленими спостерігачами» – квінтесенція прикладу авторитарного встановлення норм [14].

Нарешті, авторитарні держави пропонують світові політичну модель, альтернативну ліберальним демократіям, використовуючи те, що вони зображують як вроджені недоліки відкритих суспільств. На 19-му з'їзді Комуністичної партії Китаю президент Сі Цзіньпін конкретно описав Китай як «новий варіант для країн, які хочуть прискорити розвиток, зберігаючи свою незалежність». На відміну від низьких темпів зростання та політичної нестабільності західних конкурентів, китайська модель авторитарного капіталізму ускладнює демократіям продаж своїх норм країнам, що розвиваються, і може навіть посилити розчарування в Заході. Російська модель особистого правління, крайній націоналізм і нібито захист традиційної західної цивілізації приваблюють потенційних владних людей у Європі та за її межами.

Відхилення від демократії серед його добровільних членів створюють різноманітні проблеми. Останніми роками прикладом цієї проблеми є Польща та Угорщина. Їхні уряди підривають верховенство права, обмежують свободу преси, усувають стримування та противаги та маргіналізують меншини.

Ця тенденція також викликає занепокоєння серед країн, які очікують вступу до Європейського Союзу. Наприклад, на Західних Балканах як свобода ЗМІ, так і система управління зазнають ерозії.

Цей політичний регрес має три основні наслідки для ліберальної демократії. По-перше, це підриває претензії ЄС на втілення ліберальних демократичних цінностей перед власними громадянами,

кандидатами на членство та рештою світу. Європа має менше авторитету у розмовах з країнами Азії, Африки чи Південної Америки, тому що їхні країни-члени можуть порушувати основні європейські цінності.

По-друге, противники демократії, особливо націоналісти-популісти, ймовірно, просуватимуть погляд на міжнародні відносини, який надає перевагу конкуренції та домовленостям, а не ліберальній солідарності. По-третє, неліберальні лідери Польщі та Угорщини, а також Італії, Австрії та навіть Сполучених Штатів можуть демонструвати підтримку авторитарних держав. Це перешкоджає спільній відповіді Європи та Заходу. Угорщина, наприклад, була єдиною країною, яка уникла європейської критики ініціативи Китаю «Один пояс, один шлях» наприкінці 2017 року та блокування заяви щодо дій Китаю в Південно-Китайському морі в 2016 році.

Висновки. Підсумовуючи вищезазначене можемо сказати, що перелічені загрози йдуть не тільки від Росії та Китаю. І хоча російський реваншизм та економічне піднесення Китаю роблять їх найбільш значущими авторитарними державами, розглядання питання в такому вузькому ключі було б помилкою. Середні авторитарні держави можуть мати більший вплив у своїх регіонах, аніж великі проте

більш віддалені держави. Турецький вплив на Західні Балкани, Левант та Перську затоку набагато більший аніж китайський. Також варто зазначити, що ці проблеми можуть бути взаємопов'язаними. Так, поширення пропаганди та неправдивих тверджень, може завдати шкоди національній політиці, підірвати згуртованість між союзниками та функціонувати з позиції примусу для певних дій.

Примус, військові загрози, посилення впливу та встановлення власних норм – властиві не тільки авторитарним державам. Демократичні режими використовують м'яку силу для розповсюдження свого впливу та цінностей.

Щодо мотивів авторитарних держав, то тут на перший план виходить як прямий так і опосередкований підрих ліберальної демократії на світовій арені. Маючи навіть оборонні наміри, сучасні автократії унікально впливають на глобальне середовище, в якому діють демократії. Авторитарний виклик визначається впливом, а не засобами. Якщо в так званому ліберальному міжнародному порядку є криза, цей виклик лежить в її основі, із ширшими змінами влади та зривами в ліберальних демократіях. Порятунком або адаптацією цього порядку вимагає рахуватися з цим новим автократичним інтернаціоналізмом.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

1. Арон Р. Мир і війна між націями. Київ : Юніверс, 2000. 688 с.
2. Бебик В.М., Шергін С.О., Дегтярьова Л.О. Сучасна глобалістика: провідні концепції і модерна практика : навч. посіб. Київ : Університет «Україна», 2006. 93 с.
3. Bull H. The Anarchical Society. A Study of Order in World Politics. New York : Columbia University Press, 1977. 335 p.
4. Dafoe A., Oneal J. R. & Russett B. The Democratic Peace: Weighing the Evidence and Cautious Inference. International Studies Quarterly. 2013. Vol. 57(1). P. 201-214.
5. Franck T. The Power of Legitimacy among Nations. Oxford : Oxford University Press, 1990. 289 p.
6. Hoffmann S. L'ordre international. Traite de science politique. Paris : Presses Universitaires de France, 1985. 665 p.
7. Ikenberry J. After Victory. Institutions, Strategic Restrain, and the Rebuilding of Order After Major Wars. Princeton : N.J. 2001. 171 p.
8. Keohane R.J., Katzenstein P.J., Krasner St.D. International Organization and the Study of World Politics. International Organization. 1998. Vol. 52 (4). P. 648.
9. Krasner S. Structural Causes and Regime Consequences: Regimes as Intervening Variables. Ithaca : Cornell Univ. Press, 1983. 372 p.
10. Keohane R.O. After Hegemony: Cooperation and Discord in the 'World Political Economy. Princeton, NJ : Princeton University Press, 1984. 320 p.
11. Young Oran. The Politics of International Regime Formation: Matural Resources and the Environment. International Organizations. 1989. Vol.43 (№3). P. 349-376.
12. Morgenthau H. Politics Among Nations. The Struggle for Power and Peace. 5th Edition. New York : Alfred A. Knopf, 1973. 4-15 p.
13. Morrow J. D. «When Do States Follow the Laws of War?». American Political Science Review. 2007. Vol. 101 (3). P. 559-572.
14. Walker Ch. «The hijacking of soft power». Journal of Democracy. 2016, vol. 27 (1). P. 57-58.
15. Waltz K. Theory of International Politics. New York : Reading: Adison Wesley, McGraw-Hill, 1979.
16. Wright T. All Measures Short of War: The Contest for the TwentyFirst Century and the Future of American Power. New Haven : Yale University Press, 2017. 18 с.
17. Way L., Levitsky S. Competitive Authoritarianism: Hybrid Regimes after the Cold War. Cambridge : Cambridge University Press, 2010. 12-16 p.
18. Freedom House. URL: <https://freedomhouse.org/> (дата звернення: 15.04.2023).

Стаття надійшла до редакції 17.05.2023

Стаття рекомендована до друку 08.06.2023

THEORETICAL BASIS OF STUDYING AUTHORITARIANISM AS A CHALLENGE TO THE INTERNATIONAL ORDER

Iryna Panova, Ph.D (Economics), Associate Professor, V. N. Karazin Kharkiv National University, Svobody sq., 6, Kharkiv, Ukraine, 61022, e-mail: iryana.panova@karazin.ua, ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-1975-5644>

Anastasiia Bahinska, Student, V. N. Karazin Kharkiv National University, Svobody sq., 6, Kharkiv, Ukraine, 61022, e-mail: xa12749965@student.karazin.ua, ORCID: <https://orcid.org/0009-0004-7013-1150>

The international order is a complex system that determines the interaction between states and other actors on the world stage. One of the main challenges facing the international order is the spread of authoritarianism. Therefore, understanding the theoretical foundations of the study of authoritarianism is extremely important for analyzing its impact on the international arena and developing countermeasures. The subject of research in the article is the international legal order. The goal is to study the theoretical foundations of authoritarianism as a challenge to the international order. Tasks: to characterize the main approaches to understanding international and world order, as well as to consider modern authoritarianism as a key challenge to international order and security. General scientific methods are used: analytical analysis to reveal the main conceptual approaches and theory related to authoritarianism and its impact on the international order; synthetic method – made it possible to integrate and systematize the obtained results, with the aim of forming a holistic view of authoritarianism as a challenge to the international order. The following results were obtained: the study of the theoretical foundations of authoritarianism is important for understanding its impact on the international order and for developing effective strategies to counter it. A detailed analysis of the factors contributing to the emergence of authoritarianism, as well as identifying the challenges it poses to the international order, contributes to the formation of political and legal measures to support democracy and protect human rights. The study of authoritarianism can be aimed at the development of international strategies to support democratic transformations and the construction of an international order based on the principles of freedom, equality and justice. Conclusions: the theoretical foundations for the study of authoritarianism as a challenge to the international order are highlighted. Authoritarianism is characterized, the reasons for its emergence, and its impact on the international order is analyzed. It has been proven that the study of authoritarianism can be useful for developing strategies to counter authoritarian regimes, strengthen democracy and ensure the protection of human rights in the international context. The important role of the international community in countering authoritarianism and maintaining international order has been proven. It is justified that it highlights the importance of cooperation between countries, international organizations and civil society in ensuring democratic transformations and protecting basic rights and freedoms. The effectiveness of diplomatic pressure and support of democratic forces in authoritarian regimes to strengthen the international order is also analyzed and a conclusion drawn.

Key words: *authoritarianism, international order, world order, international security.*

REFERENCES

1. Aron R. (2000). *Myr i vijna mizh nacijamy* [Peace and war between nations]. Kyjiv: Junivers. (in Ukrainian)
2. Bebyk V.M., Sherghin S.O., Deghtjarjova L.O. (2006). *Suchasna globalistyka: providni koncepciji i moderna praktyka*. [Modern globalism: leading concepts and modern practice]. Kyjiv: Universytet «Ukrajina». (in Ukrainian)
3. Bull H. (1977). *The Anarchical Society. A Study of Order in World Politics*. New York : Columbia University Press.
4. Dafoe A., Oneal J. R. & Russett B. (2013). *The Democratic Peace: Weighing the Evidence and Cautious Inference*. *International Studies Quarterly*, vol. 57(1), pp. 201-214.
5. Franck T. (1990). *The Power of Legitimacy among Nations*. Oxford: Oxford University Press.
6. Hoffmann S. (1985). *L'ordre international. Traite de science politique*. Paris: Presses Universitaires de France. (in French)
7. Ikenberry J. (2001). *After Victory. Institutions, Strategic Restrain, and the Rebuilding of Order After Major Wars*. Princeton : N.J.
8. Keohane R.J., Katzenstein P.J., Krasner St.D. (1998). *International Organization and the Study of World Politics*. *International Organization*, vol. 52(4). 648 p.
9. Krasner S. (1983). *Structural Causes and Regime Consequences: Regimes as Intervening Variables*. Ithaca: Cornell Univ. Press.
10. Keohane R.O. (1984). *After Hegemony: Cooperation and Discord in the 'World Political Economy*. Princeton, NJ : Princeton University Press.
11. Young O. (1989). *The Politics of International Regime Formation: Matural Resources and the Environment*. *International Organizations*, vol.43 (№3). 349-376 pp.
12. Morgenthau H. (1973). *Politics Among Nations. The Struggle for Power and Peace*. 5th Edition. New York : Alfred A. Knopf.
13. Morrow J. D. (2007). «When Do States Follow the Laws of War?». *American Political Science Review*, vol. 101 (3), 559-572 pp.
14. Walker Ch. (2016). «The hijacking of soft power». *Journal of Democracy*, vol. 27 (1), 57-58 pp.
15. Waltz K. (1979). *Theory of International Politics*. New York: Reading: Adison Wesley, McGraw-Hill.
16. Wright T. (2017). *All Measures Short of War: The Contest for the TwentyFirst Century and the Future of American Power*. New Haven: Yale University Press.
17. Way L., Levitsky S. (2010). *Competitive Authoritarianism: Hybrid Regimes after the Cold War*. Cambridge: Cambridge University Press.
18. Freedom House. Available at: <https://freedomhouse.org/> (accessed: 15.04.2023).

The article was received by the editors 17.05.2023

The article is recommended for printing 08.06.2023